

Vyhlásenie
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

o rozporoch k návrhu „Dlhodobého zámeru vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2023 – 2023“

Materiál nelegislatívnej povahy „Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2023 – 2023“ (ďalej len „dlhodobý zámer“) sa predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky s pätnástimi rozporami s pripomienkujúcimi subjektmi.

Rozpor s Asociáciou priemyselných zväzov a dopravy pretrváva v nasledovnej oblasti:

K Prílohe 1 k smernici XX/2023

Pripomienka č. 2 Žiadame vypustiť v Tematickom okruhu 1 Kvalitné a atraktívne vzdelávanie bod 1 písm. a) kritérium efektivity štúdia, alternatívne znížiť hodnotu tohto ukazovateľa o 55% v prospech ukazovateľa pre spoluprácu s priemyslom (VČIS). Odôvodnenie: Máme za to, že podiel študentov, ktorí ukončili štúdium po prvom roku zo zapísaných študentov, nehovorí nič o efektívnosti štúdia na vysokých školách. Môže byť ukazovateľom kvality vzdelávania na stredných školách. Je všeobecne známe, že na vysokých školách s vyššími požiadavkami (medzi ktorými sú často aj technicky a prírodovedne orientované študijné programy), býva podiel študentov po prvom ročníku výrazne menší- a to aj napriek snahe vysokých škôl sanovať napr. nedostatočné vedomosti formou doučovania v problematických predmetoch a podobe. Tento bod evokuje, že sa potrestajú v konečnom dôsledku vysoké školy, ktoré kladú vyššie požiadavky na študentov a naopak odmenení budú tí, ktorí nechávajú študentov „prechádzať“. Postihovanie vysokých škôl za pokles počtu študentov po prvom ročníku bude nášho názoru kontraproduktívne, lebo si bude vyžadovať ofiltrovanie študentov formou prijímacích skúšok. Ľahšou cestou ako dosiahnuť požadovaný stav však je, že bude umožnené prejsť do ďalšieho ročníka všetkým študentom aj bez potrebných vedomostí a schopností. Preto bude v konečnom dôsledku efekt tohto opatrenia negatívny. Ak sa neprijmú žiadne iné opatrenia, bude zrejme naďalej devalvovať kvalita.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Obsahová odpoveď: a) efektívnosť štúdia (dropout rate a success / completion rate) predstavujú štandardný nástroj výkonnostných zmlúv (odporúčame napríklad preštudovať: <https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5139542/jongbloed%B1ea%B1performance-based-funding-and-performance-agreements-in-fourteen-higher-education-systems.pdf>). Nijakou analýzou nebolo potvrdené, že zanechanie štúdia je vždy (alebo dokonca najčastejšie) spôsobené vysokou kvalitou a nárokmi na vysokej škole. b) Ani vo vlastnom materiáli, ani v návrhu smernice alebo jej príloh sa nenachádza „VČIS“. Ide o termín z metodiky rozpisu dotácie, a ani tam nejde iba o „spoluprácu s priemyslom“.

Rozpory s Klubom 500 pretrvávajú v nasledovných oblastiach:

K časti 1.1. Aktuálny stav, str. 6

Klub 500 je toho názoru, že štát by mal mať významnejší vplyv na obsah strategických dokumentov vysokých škôl, v ktorých je vymedzené poslanie vysokej školy, keďže štát tieto zámery vysokej školy financuje z verejných zdrojov.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Pripomienka je podľa názoru predkladateľa realizovaná v opatrení 1: "1. Prerokovanie dlhodobých zámerov vysokých škôl a ich aktualizácií", ktorého stručný opis znie: Ministerstvo v súlade s § 102 ods. 2 písm. d) zákona o vysokých školách nastaví proces na prerokúvanie a vyhodnocovanie dlhodobých zámerov vysokých škôl a ich aktualizácií, pričom určí termín a formu predkladania týchto dlhodobých zámerov tak, aby bol v súlade s procesom prípravy a parametrizácie poskytovania štátnej dotácie a špecificky výkonnostných zmlúv s vysokými školami, s čím súvisí aj agregovanie spoločenských potrieb a merateľných ukazovateľov ich vyhodnocovania."

K časti 1.2. Vysoké školy a ich súčasti vyprofilované podľa poslania a špecializácie

Z návrhu Dlhodobého zámeru nie je zrejmé akým spôsobom sa majú vysoké školy diverzifikovať a špecializovať. Považujeme preto za potrebné doplniť do Dlhodobého zámeru akým spôsob majú vysoké školy realizovať diverzifikovanie a špecializovanie.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom.

K časti 1.3. Diverzifikovaný vysokoškolský priestor podľa poslania a špecializácie, Opatrenie č. 2, str. 7

Klub 500 je toho názoru, že v prvom rade je potrebné redukovať počty absolventov vysokých škôl, ktorí si nenájdu uplatnenie vo vyštudovanom odbore. Zamestnávateľia v súčasnej dobe nepreferujú absolventov prvého stupňa, pretože potrebujú kvalitných absolventov druhého stupňa.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom.

K časti 3.2. Zavedenie výkonnostných zmlúv, Opatrenie 7, bod 1) Kvalitné a atraktívne vysokoškolské vzdelávanie, str. 19

Klub 500 má za to, že ukazovateľ „efektivita štúdia“ nie je správne nastavený. Pri takto nastavenom ukazovateli môže prísť k zľahčovaniu úrovne štúdia, aby čo najväčší počet študentov absolvovalo štúdium v štandardnej dĺžke, čo prinesie vysokým školám vyššie financovanie. Hlavným a najdôležitejším ukazovateľom by malo byť koľko študentov ukončí vysokú školu a v akej kvalite a koľko absolventov si nájde prácu vo vyštudovanom odbore. Zároveň Klubu 500 nie je z textu Dlhodobého zámeru zrejmé, prečo „otvorenosť študijných programov“ má byť zavedený ako ukazovateľ pre financovanie vysokej školy.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Obsahová odpoveď: a) efektivita štúdia (dropout rate a success / completion rate) predstavujú štandardný nástroj výkonnostných zmlúv (odporúčame napríklad preštudovať: <https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5139542/jongbloed%B1ea%B1performance-based-funding-and-performance-agreements-in-fourteen-higher-education-systems.pdf>). Nijakou analýzou nebolo

potvrdené, že zanechanie štúdia je vždy (alebo dokonca najčastejšie) spôsobené vysokou kvalitou a nárokmi na vysokej škole. b) Nie je možné súhlasiť s názorom, že študenti musia absolvovať všetky stupne svojho štúdia na jednej a tej istej vysokej škole. Ide o neštandardnú vlastnosť ekosystému stredoeurópskych vysokých škôl.

K časti 3.2. Zavedenie výkonnostných zmlúv, Opatrenie 7, bod 2) Kvalitná veda, výskum a iná tvorivá činnosť

Klub 500 považuje za najdôležitejší ukazovateľ uplatnenie absolventov vo vyštudovanom odbore, následne až ďalšími kritériami by mali byť nezamestnanosť absolventov, spolupráca s regionálnymi externými aktérmi a spokojnosť zamestnávateľov s vedomosťami, zručnosťami a kompetenciami absolventov.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom.

K časti 3.3. Reforma metodiky rozpisu štátnej dotácie pre verejné vysoké školy, Opatrenie č. 8 str. 20

Za Klub 500 navrhujeme alokovať vyššie percento na zabezpečenie vzdelávania. Vzdelávanie na vysokých školách by malo byť prvoradé. Preto považujeme za potrebné navýšiť percento financovaní na zabezpečenie vzdelávania.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Po prepočítaní merateľných ukazovateľov z výkonnostných zmlúv, z ktorých 7 z 8 povinných má vzťah k vzdelávaniu, a zo 6 nepovinných si môžu vysoké školy zvoliť tiež vzdelávacie ukazovatele, dosiahne uvedené percento za zabezpečenie vzdelávania 51%, čo je podľa názoru predkladateľa dostatočný podiel.

K časti 3.3. Reforma metodiky rozpisu štátnej dotácie pre verejné vysoké školy, Opatrenie č. 11 str. 20

Klub 500 nesúhlasí s uvedeným opatrením. Doposiaľ neboli zverejnené podklady, metodika a čiastkové výsledky tak, aby sme mohli hovoriť o transparentnom systéme financovania.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom.

K časti 4.2. Definovanie a implementácia inštitucionálnych politík otvorenej vedy, opatrenie č. 1, str. 27

Navrhujeme zaviesť jeden jednotný a centrálny repozitár, v ktorom vysoké školy budú publikovať svoje výstupy.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Už existuje Centrálny register evidencie publikačnej činnosti, v ktorom je možné registrovať nielen publikácie v striktnom slova zmysle, ale aj akékoľvek iné výstupy tvorivej činnosti.

Rozpor s Ministerstvom financií Slovenskej republiky pretrváva v nasledovnej oblasti:

K doložke vybraných vplyvov a analýze vplyvov na rozpočet verejnej správy

V doložke vybraných vplyvov je označený negatívny, rozpočtovo nezabezpečený vplyv na rozpočet verejnej správy. V tabuľke č. 1 analýzy vplyvov na rozpočet verejnej správy sú kvantifikované výdavky v sume 67,9 mil. eur v roku 2024, v sume 67,8 mil. eur v roku 2025, v sume 68,1 mil. eur v roku 2026, v sume 68,2 mil. eur v roku 2027 a v sume 68,1 mil. eur v roku 2028 z dôvodu navýšenia štátnej dotácie na vysokoškolské vzdelávanie o 10 % na plnenie merateľných ukazovateľov výkonnostných zmlúv, ktoré majú byť alokované z kapitoly VPS. Z tabuľky taktiež vyplýva požiadavka na zvýšenie limitu počtu zamestnancov o 6 zamestnancov v roku 2024, o 5 zamestnancov v roku 2025, o 17 zamestnancov v roku 2026, o 15 zamestnancov v roku 2027 a o 12 zamestnancov v roku 2028. Pritom v doložke vybraných vplyvov v bode 13. predkladateľ uvádza, že nežiada zvýšenie počtu kmeňových zamestnancov, ale iba plánuje obsadiť neobsadené miesta. Uvedené je potrebné zohľadniť aj v analýze vplyvov. Z tabuľky č. 1 vyplýva financovanie zabezpečené v rozpočte v sume 247 tis. eur v roku 2026 (POO), ostatné výdavky verejnej správy sú rozpočtovo nekryté. V nadväznosti na uvedené je potrebné zosúladiť označenie zabezpečenia vplyvov na rozpočet v doložke vybraných vplyvov s tabuľkou č. 1 analýzy vplyvov na rozpočet. Zároveň je potrebné v súlade s Jednotnou metodikou na posudzovanie vybraných vplyvov uviesť v analýze vplyvov na rozpočet aj vplyv na bežný rozpočtový rok, t. j. rok 2023. V návrhu rozpočtu kapitoly VPS na roky 2024 až 2026 nie sú na uvedený účel alokované prostriedky. S predloženým materiálom bude možné súhlasiť len za podmienky, že z neho nebude vyplývať rozpočtovo nekrytý vplyv, t. j. všetky vplyvy (aj za oblasť zamestnanosti) z neho vyplývajúce budú zabezpečené v rámci schválených limitov kapitoly MŠVVŠ SR, bez dodatočných požiadaviek na rozpočet verejnej správy. V súvislosti s požiadavkou na zvýšenie osobných výdavkov uvádzam, že kapitola má v rámci stanovených limitov zamestnanosti dostatočný priestor na financovanie pracovných pozícií. V nadväznosti na uvedené žiadam upraviť doložku vybraných vplyvov a analýzu vplyvov na rozpočet a z návrhu uznesenia vlády SR vypustiť úlohu B.4. pre ministra financií.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 14.6.2023 bola pripomienka vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál bude predložený na rokovanie vlády SR s týmto rozporom. Na základe rozporových konaní nastali nasledujúce zmeny v texte vlastného materiálu a následných zmien v doložke vybraných vplyvov a analýze vplyvov na rozpočet: Opatrenie č. 7 (s. 18 vlastného materiálu) znie: „Opatrenie č. 7 (pozri prílohu č. 1): Počnúc metodikou rozpisu štátnej dotácie a rozpisom štátnej dotácie na rok 2024 sa vyčlenia na trojročné obdobie nasledujúce sumy z rozpisu dotácie na plnenie merateľných ukazovateľov (výkonnostné zmluvy): Na rok 2024 sa vyčlení 5 % z priameho transferu verejným vysokým školám (33 500 000 €) a k tejto sume sa pripočíta 7 % z priameho transferu verejným vysokým školám (46 900 000 €), ktoré budú poskytnuté nad rámec plánovaného rozpisu dotácie v programe 077, takže celková suma na výkonnostné zmluvy bude na rok 2024 predstavovať 80 400 000 €. Na rok 2025 sa vyčlení 5 % z priameho transferu verejným vysokým školám (33 500 000 €) a k tejto sume sa pripočíta 10 % z priameho transferu verejným vysokým školám (67 000 000 €), ktoré budú poskytnuté nad rámec plánovaného rozpisu dotácie v programe 077, takže celková suma na výkonnostné zmluvy bude na rok 2025 predstavovať 100 500 000 €. Na rok 2026 sa vyčlení 5 % z priameho transferu verejným vysokým školám (33 500 000 €) a k tejto sume sa pripočíta 13 % z priameho transferu verejným vysokým školám (87 100 000 €), ktoré budú poskytnuté nad rámec plánovaného rozpisu dotácie v programe 077, takže celková suma na výkonnostné zmluvy bude na rok 2026 predstavovať 120 600 000 €. V priebehu roku 2023 sa uzavrujú výkonnostné zmluvy s účinnosťou počas rokov 2024 – 2028 so všetkými verejnými vysokými školami na plnenie merateľných ukazovateľov za roky 2024 – 2026. Následne v ďalších rokoch bude tento podiel na výkonnostné zmluvy zachovaný alebo navýšený na základe vyhodnotenia rokov 2024 – 2026. Posledný odsek časti 3. 3. (Reforma metodiky rozpisu štátnej dotácie pre verejné vysoké školy) znie: Na druhej strane majú váhu aj argumenty, že ak by sa poskytlo financovanie výkonnostných zmlúv v plnom rozsahu iba nad rámec rozpisu štátnej dotácie, mohlo by to viesť k zníženej motivácii plnenia merateľných ukazovateľov výkonnostných zmlúv, pretože ich neplnenie by nebolo spojené s nijakou reálnou stratou. Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti

je optimálne, aby sa pri výdavkoch vychádzalo z navýšenia štátnej dotácie v jednotlivých rokoch postupne o 7 % (2024), 10 % (2025) a 13 % (2026) v porovnaní s priamym transferom verejným vysokým školám v programe 077 za rok 2024 (670 000 000 €), teda navýšenie o 46 500 000 € v roku 2024, o 67 000 000 € v roku 2025 a o 87 100 000 € v roku 2026, a zároveň o vyčlenení za každý rok (2024, 2025, 2026) 5 % z priameho transferu verejným vysokým školám v programe 077 na výkonnostné zmluvy (33 500 000 €), čo umožní zvyšovať výkony vysokých škôl. V konkrétnom vyjadrení by to znamenalo, že ministerstvo bude uvažovať vo výkonnostných zmluvách s verejnými vysokými školami pre každý merateľný ukazovateľ o dvoch úrovniach plnenia, ktoré bude následne dôsledne monitorovať: štandardný výkon a ambiciózne zvýšenie výkonu, pričom navýšené zdroje zo štátnej dotácie sa primárne použijú pre ambicióznejšie zvýšenie výkonu. Tento model zabezpečí, že vysoké školy budú motivované zvýšiť výkon ambicióznym spôsobom. Na základe pripomienky z MPK zo strany Národnej implementačnej a koordinačnej autority k finančnému krytiu personálnych kapacít na účely implementácie niektorých strategických cieľov dlhodobého zámeru z Plánu obnovy a odolnosti, boli vykonané zmeny v počte zamestnancov v tabuľke analýzy vplyvov na rozpočet verejnej správy. Z tabuľky na základe uvedeného vyplýva požiadavka na zvýšenie limitu počtu zamestnancov o 12 zamestnancov v roku 2024, o 14 zamestnancov v roku 2025, o 14 zamestnancov v roku 2026, o 12 zamestnancov v roku 2027 a o 12 zamestnancov v roku 2028.

Rozpory s Radou vysokých škôl Slovenskej republiky pretrvávajú v nasledovných oblastiach:

Celému materiálu

Zásadná pripomienka k návrhu Dlhodobého zámeru ako celku: RVŠ SR žiada doplniť do Dlhodobého zámeru ako prioritu zásadné zvýšenie financovania vysokých škôl z verejných zdrojov s cieľom dosiahnuť mieru financovania verejných vysokých škôl aspoň na úrovni priemeru krajín OECD. Pre naplnenie tohto cieľa požadujeme každoročné zvýšenie dotácie minimálne o 100 mil. EUR.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka predložená ako zásadná. Pripomienka bola vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Predkladateľ žiada v doložke vplyvov navýšenie, ktoré považuje za primerané.

K Strategickému cieľu 1 - Opatrenie č. 2

Zásadná pripomienka: RVŠ SR žiada prehodnotiť zvýšenie počtu profesijných bakalárskych študijných programov, ktoré je problematické z hľadiska plnenia štandardov SAAVŠ pri spolupracujúcich organizáciách.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka predložená ako zásadná. Pripomienka bola vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Zvýšenie počtu profesijných bakalárskych programov je jeden zo záväzných cieľov Plánu obnovy a odolnosti na základe zmluvy medzi Európskou komisiou a Slovenskou republikou. Na základe revízie Plánu obnovy a odolnosti sa tento cieľ má splniť do 31. 12. 2025.

Strategickému cieľu 2

Zásadná pripomienka: RVŠ SR žiada sociálnu podporu študentov presunúť pod gesciu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka predložená ako zásadná. Pripomienka bola vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie

vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. Dlhodobý zámer je nelegislatívny materiál, v ktorom nie je možné novelizovať zákony.

Strategickému cieľu 3 - Opatrenie č. 8

Zásadná pripomienka: RVŠ SR žiada, aby sa v metodike rozpisu dotácie verejným vysokým školám uplatnili výsledky VER 2022 len do výšky max. 25 % z celkového objemu finančných prostriedkov rozdeľovaných za výkony vo vede, a to vzhľadom na nezrovnalosti identifikované v pilotnom hodnotení VER 2022, nakoľko hodnotenie VER 2022 pokrýva v rámci hodnotenia iba jednu z dominantných častí tvorivej činnosti bez zakomponovania výsledkov grantovej činnosti, infraštruktúry, resp. spoločenského dopadu. RVŠ SR súhlasí so zvýšením tohto podielu v prípade získania dodatočných zdrojov na pokrytie jeho zvýšenia.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka predložená ako zásadná. Pripomienka bola vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom. V súlade s plánom obnovy a odolnosti, komponent 8, reforma 2, štátnou politikou hodnotenia vedy, Národnou stratégiou vedy, výskumu a inovácií sa má zvyšovať podiel peer-review hodnotení na inštitucionálnom financovaní vedy v porovnaní s čisto kvantitatívnymi výkonmi.

Príloha 1 ku Smernici, Tematickému okruhu 2: Kvalitná veda, výskum a umelecká činnosť (merateľný ukazovateľ 6-10)

Zásadná pripomienka: RVŠ SR namietla, že v prípade dosahovania významnej medzinárodnej úrovne kvality vedy, výskumu a umeleckej činnosti môže byť aj udržanie súčasného výkonu (aj s ohľadom na mieru financovania tvorivej činnosti na Slovensku) považované za ambiciózne plnenie ukazovateľa.

Stanovisko predkladateľa:

Na základe rozporového konania uskutočneného dňa 15.6.2023 bola pripomienka predložená ako zásadná. Pripomienka bola vyhodnotená ako neakceptovaná. Materiál je predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky s týmto rozporom.

Súhrnné stanovisko predkladateľa:

Predkladateľ trvá na navrhovanom znení dotknutých ustanovení, nakoľko je presvedčený, že ich odstránenie, alebo zmena ich formulácie by ohrozila v navrhovanom dokumente špecifické opatrenia a ciele štátnej politiky v oblasti vysokých škôl do roku 2028. Uvedené znenie, tak ako je predložené, je výsledkom odbornej diskusie, súčasne je výsledkom širšieho politického konsenzu a zhody povinne pripomienkujúcich subjektov.